

Vaksinacija protiv KOVIDA-19 na Kosovu

Par primera iz drugih zemalja

Svrha

Ovaj kratak izveštaj priređen je u nameri da predstavi neke prakse u vezi sa upravljanjem i distribucijom vakcina protiv KOVIDA-19 u zemljama koje su već obezbedile ove vakcine. Cilj je da se javnim institucijama daju preporuke o distribuciji vakcina, tačnije Vladi Republike Kosovo i Ministarstvu zdravlja. U ovom izveštaju predstavljamo praksu četiri (4) zemlje Evropske unije i tri (3) zemlje u regionu u vakcinaciji protiv KOVIDA-19. Uzimajući u obzir broj stanovnika na Kosovu, pre svega su uzete prakse iz malih zemalja poput Litvanije i Luksemburga. Zatim, da bi se pružili primeri iz zemalja sa različitim karakteristikama i nešto većom populacijom od Kosova, uzeta je Grčka, koja se takođe može uzeti kao uspešan primer u vakcinaciji protiv KOVIDA-19 (do sada je vakcinisala 1.14 miliona građana). Kao četvrta zemlja, uzeta je Francuska kao jedna od zemalja sa velikom populacijom, kao i dobrom istraživačkom tradicijom na polju farmacije i sa velikim kompanijama za proizvodnju različitih lekova.

Kao primer iz zemalja u regionu, uzete su: Albanija, koja je nedavno započela vakcinaciju i koja je dobar primer brzine vakcinacije. Severna Makedonija je obezbedila mali broj doza vakcine i dobar je primer načina davanja prioriteta različitim grupama za vakcinaciju.

Vaksinacija u Litvaniji

Vaksinacija protiv KOVIDA-19 u Litvaniji započela je 27. decembra 2020.¹ Od početka vakcinacije do 31. marta 2021. Litvanija je obezbedila oko 515,287 doza vakcine. Vrste vakcina obezbeđene su od kompanija: Moderna, Oxford/AstraZeneca, Pfizer/ BioNTech.²

1 The Baltic Times 'Lithuania starts vaccinations against COVID-19': <https://bit.ly/3cL86Jr>

2 Our World in Data 'Coronavirus (COVID-19) Vaccinations': <https://bit.ly/3ur6M4B>

Izjava o odricanju od odgovornosti:

Objavlivanje ove publikacije omogućeno je finansijskom podrškom Evropske unije. Sadržaj iste isključiva je odgovornost Demokratije Plus (D+) i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Projekat „Doprinos u pronalaženju prekršaja institucija u javnim nabavkama, u vreme borbe protiv pandemije KOVIDA-19“ finansira EU, a realizuje Demokratija Plus (D+).

Procenjuje se da do 2020. godine Litvanija broji 2,722,289 stanovnika.³ U Litvaniji je broj vakcinisanih jedanput (jednom dozom) zaključno sa 31. martom iznosio 349,571, dok je broj vakcinisanih dva puta (sa dve doze) iznosio 165,716. Davanje prioriteta grupama za vakcinaciju u Litvaniji izvršeno je kroz plan vakcinacije koji je sproveden u dve faze.

- U prvoj fazi, vakcinisani su zdravstveni radnici u svim bolnicama, volonteri, vozači ambulansnih vozila, štićenici domova za stare i nemoćne i socijalni radnici u ovim ustanovama, zaposleni u apotekama, laboratorijama i lica starija od 65 godina;
- U drugoj fazi su vakcinisana lica koja rade u ustanovama predškolskog, osnovnog i specijalnog obrazovanja, osobe sa zdravstvenim tegobama, osobe koje rade u posebnim službama itd;⁴

Vredi napomenuti da su pre vakcinacije u staračkom domu isti podvrgnuti brzom testiranju, kako bi se utvrdilo da li je osoba preležala virus asimptomatski i, ako jeste, nije vakcinisana.

Vakcinacija u Luksemburgu

Vakcinacija u Luksemburgu započela je 6. marta 2021.⁵ Od početka vakcinacije do 1. aprila Luksemburg je obezbedio oko 99,356 doza vakcine. Vrste vakcina obezbeđene su od kompanija: Moderna, Oxford/AstraZeneca i Pfizer/BioNTech.⁶

Procenjuje se da broj stanovnika u Luksemburgu do 2020. godine iznosi 625,978.⁷ Broj osoba koje su vakcinisane jedanput (samo jednom dozom) zaključno sa 1. aprilom iznosi 75,862, dok je broj osoba vakcinisanih dva puta (sa dve doze) 23,494.⁸ Kategorizacija grupa za vakcinaciju u Luksemburgu je sledeća:

- Zdravstveni radnici i bolničko osoblje;
- Vozači ambulansnih vozila;
- Štićenici staračkih domova i socijalni radnici u ovim ustanovama.⁹

Vakcinacija u Francuskoj

Vakcinacija u Francuskoj započela je 27. decembra 2020.¹⁰ Od početka vakcinacije pa do 1. aprila, Francuska je obezbedila 11.77 miliona doza vakcina, a vrste obezbeđenih vakcina potiču od kompanija: Moderna, Oxford/AstraZeneca i Pfizer/BioNTech.

Procenjuje se da do 2020. godine Francuska ima ukupno 65,273,511 stanovnika.¹¹ Broj vakcinisanih jedanput (jednom dozom) zaključno sa 1. aprilom iznosi 8.83 miliona, dok broj vakcinisanih dva puta (sa dve doze) iznosi 2.94 miliona. Kategorizacija grupa za vakcinaciju u Francuskoj je sledeća:

- Zdravstveni radnici;
- Štićenici staračkih domova i socijalni radnici u ovim ustanovama;
- Zdravstveni negovatelji osoba sa pratećim oboljenjima, starosti od preko 50 godina.
- Vatrogasci.¹²

■ Od početka vakcinacije pa do 1. aprila, Francuska je obezbedila

11.77

miliona doza vakcina, a vrste obezbeđenih vakcina potiču od kompanija: Moderna, Oxford/AstraZeneca i Pfizer/BioNTech

Vakcinacija u Grčkoj

Vakcinacija u Grčkoj započela je 27. decembra 2020.¹³ Od početka vakcinacije pa do 1. aprila 2021. Grčka je obezbedila 1.78 miliona doza vakcina, vrste obezbeđenih vakcina potiču od

3 Worldometer, 'Population in Lithuania': <https://bit.ly/3tg7GAA>

4 LRT English Newsletter 'Who will get vaccinated in Lithuania and when': <https://bit.ly/3fCUgL7>

5 The Luxembourg Government 'Start of vaccinations against COVID-19 for residents in nursing homes': <https://bit.ly/39fKunN>

6 Our World in Data 'Coronavirus (COVID-19) Vaccinations': <https://bit.ly/2PXeleY>

7 Worldometer, 'Population in Luxembourg': <https://bit.ly/32aepAc>

8 Our World in Data 'Coronavirus (COVID-19) Vaccinations': <https://bit.ly/2PXeleY>

9 The Luxembourg Government 'First people vaccinated against COVID-19 in Luxembourg': <https://bit.ly/2R75LjN>

10 The Connexion 'France begins Covid-19 vaccination programme': <https://bit.ly/2PVIHUq>

11 Worldometer, 'Population in France': <https://bit.ly/32az0ft>

12 The Connexion 'France begins Covid-19 vaccination programme': <https://bit.ly/2PVIHUq>

13 Greek Reporter 'Greece Starts Coronavirus Vaccination Operation': <https://bit.ly/3cOHszp>

kompanija: Moderna, Oxford/AstraZeneca i Pfizer/BioNTech.¹⁴

Procenjuje se da do 2020. godine Grčka broji ukupno 10,423,054 stanovnika.¹⁵ Broj vakcinisanih jedanput (jednom dozom) zaključno sa 2. aprilom 2021. iznosi 1.14 miliona, dok je broj vakcinisanih dva puta (sa dve doze) iznosi 641,917. Kategorizacija grupa za vakcinaciju u Grčkoj izvršena je na sledeći način:

- Zdravstveni radnici, štićenici staračkih domova i pomoćno osoblje;
- Lica preko 85 godina starosti;
- Lica preko 70 godina starosti;
- Lica preko 60 godina starosti, lica sa hroničnim oboljenjima i zaposleni javne uprave;
- Lica preko 18 godina starosti.¹⁶

Vakcinacija u Albaniji

Vakcinacija u Albaniji počela je 11. marta 2021.¹⁷ Od početka vakcinacije pa do 31. marta 2021. Albanija je obezbedila oko 119,321 doza vakcina, vrste obezbeđenih vakcina potiču od kompanije: Pfizer/BioNTech.¹⁸

Procenjuje se da do 2020. godine Albanija ima ukupno 2,877,797 stanovnika.¹⁹ Broj vakcinisanih jedanput (jednom dozom) zaključno sa 22. februarom iznosio je 6,073, dok je broj vakcinisanih dva puta (sa dve doze) iznosio 655. Kategorizacija grupa za vakcinaciju u Albaniji izvršena je na sledeći način:

- Nastavno osoblje (nastavnici);
- Osobe starije dobi preko 80 godina starosti;
- Zdravstveno osoblje.²⁰

Vakcinacija u Severnoj Makedoniji

Vakcinacija u Severnoj Makedoniji počela je 17. februara 2021.²¹ Od početka vakcinacije pa do 2. aprila 2021. Severna Makedonija je obezbedila oko 8,398 doza vakcina, vrste obezbeđenih vakcina potiču od kompanije: Pfizer/BioNTech.²²

Procenjuje se da do 2020. godine Severna Makedonija broji ukupno 2,083,374 stanovnika.²³ Broj vakcinisanih jedanput (jednom dozom) zaključno sa 2. aprilom 2021. iznosio je 8,398 dok još uvek nema podataka o broju vakcinisanih dva puta (sa dve doze). Kategorizacija grupa za vakcinaciju u Severnoj Makedoniji izvršena je na sledeći način:

- Zdravstveni radnici i glavne sestre/tehničari koji rade u infektivnim centrima i klinikama;
- Lica preko 65 godina starosti.²⁴

Vakcinacija na Kosovu

Od 13. marta 2020. godine kada su se pojavili prvi slučajevi KOVIDA-19 do 31. marta 2021, na Kosovu je potvrđeno oko 90.430 slučajeva KOVIDA-19, aktivno je 13.804 slučaja a 1,872 osobe preminule su od ovog virusa.²⁵ Procenjuje se da do 2020. godine Kosovo ima ukupno 1,782,115 stanovnika.²⁶

Među zemljama u regionu, Kosovo je zemlja koja je najkasnije dobila vakcine protiv KOVIDA-19, odnosno 28. marta 2021. godine. Obezbeđeno je 24 hiljade doza od kompanije AstraZeneca. Prema Zakonu o sprečavanju i borbi protiv pandemije KOVIDA-19 na teritoriji Republike Kosovo,

Od 13. marta 2020. godine kada su se pojavili prvi slučajevi KOVIDA-19 do 31. marta 2021, na Kosovu je potvrđeno oko

90.430

■ slučajeva KOVIDA-19, aktivno je 13.804 slučaja a 1,872 osobe preminule su od ovog virusa.

¹⁴ Our World in Data 'Coronavirus (COVID-19) Vaccinations': <https://bit.ly/2PXeleY>

¹⁵ Worldometer, 'Population in Greece': <https://bit.ly/32az6ft>

¹⁶ Keep Talking Greece 'Covid-19 vaccination in Greece: All you need to know about procedures': <https://bit.ly/3mkhJly>

¹⁷ France24 'Albania starts Covid-19 vaccinations as PM blasts slow EU help': <https://bit.ly/3mhdEi7>

¹⁸ Our World in Data 'Coronavirus (COVID-19) Vaccinations': <https://bit.ly/3fFCQ0k>

¹⁹ Worldometer, 'Population in Albania': <https://bit.ly/3siqDkK>

²⁰ Ministarstvo Zdravlja i Socijalne Zaštite 'Vakcinacija antiCOVID / obavljaju se 36.619 doza vakcina':

²¹ China.org.cn 'North Macedonia starts vaccination against COVID-19': <https://on.china.cn/3fCW9HH>

²² Our World in Data 'Coronavirus (COVID-19) Vaccinations': <https://bit.ly/31LqaNf>

²³ Worldometer, 'Population in North Macedonia': <https://bit.ly/3wX9n8y>

²⁴ U.S.News 'North Macedonia Begins COVID-19 Vaccination': <https://bit.ly/3sS61kq>

²⁵ World Health Organization 'Kosovo Situation': <https://bit.ly/3wmG7aZ>

²⁶ Kosovo Agency of Statistics, 'Statistical Yearbook of 2019 prepared in 2020': <https://bit.ly/3mJdXSO>

Vlada Republike Kosovo je u obavezi da svim građanima obezbedi dovoljno vakcina protiv virusa KOVID-19²⁷. U službi ovog cilja, Vlada Republike Kosovo izdvojila je budžet u iznosu od 40 miliona evra za kupovinu vakcina protiv KOVIDA-19. Takođe, Vlada je usvojila Državni plan vakcinacije protiv KOVIDA-19²⁸, koji je bio predviđen ovim zakonom. Ovaj plan predviđa vakcinaciju u tri faze:

- U prvoj fazi predviđena je vakcinacija 12,825 osoba (ili 95% zdravstvenih radnika) i to sa po dve doze. Zatim, dodavanjem broja doza koje su predviđene kao izgubljene, ukupan broj doza predviđenih za vakcinaciju zdravstvenih radnika (prema planu ministarstva) iznosi 28,500 doza. Zatim se u prvoj fazi planira vakcinacija još 1,187 osoba (ili 95% štićenika staračkih domova i socijalnih radnika), takođe sa po dve doze, a računajući i broj doza koje se mogu izgubiti tokom upotrebe (proračunate kao 10% u svakoj kategoriji²⁹), broj doza predviđenih za ovu kategoriju je ukupno 2,637. Takođe, u ovoj fazi je predviđena vakcinacija 31,350 osoba (ili 95% stanovnika starijih od 80 godina), sa po dve doze i računajući gubitke, broj doza predviđenih za ovu kategoriju iznosi ukupno 69,667. Kao četvrta kategorija u prvoj fazi, predviđena je vakcinacija 5,938 osoba (ili 95% osoba sa hroničnim oboljenjima), takođe sa po dve doze i računajući gubitke, broj doza predviđenih za ovu kategoriju iznosi ukupno 13,197;
- Druga faza predviđa vakcinaciju 126,681 osobe starosti od 65-69 godina, 128,667 osoba sa hroničnim oboljenjima, 31,645 nastavnika i 3,708 pripadnika snaga bezbednosti.³⁰ Vredi napomenuti da se prema ovom planu, veličina grupe (kategorije) i cilj pokrivenosti vakcinacijom, razlikuju za 5%;
- Treća faza predviđa vakcinaciju 316,279 osoba starosti od 40-64 godina, 91,209 osoba sa drugim oboljenjima, 14,110 zaposlenih u javnom sektoru i 433,402 drugih lica.³¹ Vredi napomenuti da se i u ovom slučaju veličina grupe (kategorije) i cilj pokrivenosti vakcinacijom razlikuju za 5%.

Državni plan vakcinacije protiv KOVIDA-19 počiva na očekivanju da se obezbedi 54,000 doza vakcina, koliko je prvobitno planirano i o čemu je izveštavano u javnosti, a ne 24,000 koliko je do sada pristiglo na Kosovo. Stoga je pokrivanje samo zdravstvenih radnika (12,825 sa jednom dozom) ili (28,500 sa dve doze, uključujući i gubitke) nemoguće sa ovim do sada obezbeđenim brojem doza. Zatim, ako su druge zemlje dale prioritet zdravstvenim radnicima u celosti, ali su imale dovoljne doze da pokriju ovu kategoriju kao i druge kategorije, Kosovo ne može ići u ovom pravcu sa ovim obezbeđenim brojem doza, jer su one u ovoj fazi nedovoljne.

Prema D +, važno je vakcinisati vozače i suvozače autobusa, terenske policijske službenike, radnike na šalterima banaka, zaposlene u administraciji koji su direktno angažovani u pružanju usluga građanima, radnike obezbeđenja na klinikama uključenim u lečenje KOVIDA-19, radnike laboratorija i apoteka, grupe koje su direktno izložene riziku od zaraze i prenošenja virusa. Važna tačka je vakcinacija zdravstvenog osoblja u privatnim klinikama, što nije bilo predviđeno planom Ministarstva zdravlja. Ovakva podela predstavlja diskriminaciju i ne bi je trebalo primenjivati, jer je zdravstveno osoblje u privatnim klinikama izloženo istom riziku kao i osoblje koje radi u javnim klinikama.

27 Službeni List Republike Kosova 'Zakon br. 07 / L-006 o Sprečavanju i Borbi protiv Pandemije COVID-19 na teritoriji Republike Kosova';

28 Državni Plan Vakcinacije protiv COVID-19, (18. februara 2021).

29 Ibid.

30 Ibid.

31 Ibid.

		Prioritetne grupe	
 Lituanija	Stanovništvo	2,722,289	U prvoj fazi vakcinisani su zdravstveni radnici u svim bolnicama, volonteri, vozači ambulantskih vozila, štićenici staračkih domova i socijalni radnici u ovim ustanovama, zaposleni u apotekama, laboratorijama i lica starija od 65 godina.
	Početak vakcinacije	27.12.2020	
	Br. datih doza	515,287	U drugoj fazi su vakcinisana lica koja rade u ustanovama predškolskog, osnovnog i specijalnog obrazovanja, osobe sa zdravstvenim tegobama, osobe koje rade u posebnim službama itd.
	Br. osoba koje su jednom vakcinisane	349,571	
	Br. osoba koje su dva puta vakcinisane	165,716	
 Luksemburgu	Stanovništvo	625,978	Zdravstveni radnici i bolničko osoblje;
	Početak vakcinacije	06.03.2021	Vozači ambulantskih vozila;
	Br. datih doza	99,356	Štićenici staračkih domova i socijalni radnici u ovim ustanovama.
	Br. osoba koje su jednom vakcinisane	75,862	
	Br. osoba koje su dva puta vakcinisane	23,494	
 Franca	Stanovništvo	65,273,511	Zdravstveni radnici;
	Početak vakcinacije	27.12.2020	Štićenici staračkih domova i socijalni radnici u ovim ustanovama;
	Br. datih doza	11.77 M	Zdravstveni negovatelji osoba sa pratećim oboljenjima, starosti od preko 50 godina;
	Br. osoba koje su jednom vakcinisane	8.83 M	Vatrogasci.
	Br. osoba koje su dva puta vakcinisane	2.94 M	
 Grčija	Stanovništvo	10,423,054	Zdravstveni radnici, štićenici staračkih domova i pomoćno osoblje;
	Početak vakcinacije	27.12.2020	Lica preko 85 godina starosti;
	Br. datih doza	1.78 M	Lica preko 70 godina starosti;
	Br. osoba koje su jednom vakcinisane	1.14 M	Lica preko 60 godina starosti, lica sa hroničnim oboljenjima i zaposleni javne uprave;
	Br. osoba koje su dva puta vakcinisane	641,917	Lica preko 18 godina starosti.

		Prioritetne grupe	
 Shqipëria	Stanovništvo	2,877,797	Nastavno osoblje (nastavnici); Starije osobe preko 80 godina starosti; Zdravstveno osoblje.
	Početak vakcinacije	11.01.2021	
	Br. datih doza	119, 321	
	Br. osoba koje su jednom vakcinisane	6,073	
	Br. osoba koje su dva puta vakcinisane	655	
<hr/>			
 Maqedonia Veriore	Stanovništvo	2,083,374	Zdravstveni radnici i glavne sestre koji rade u infektivnim centrima i klinikama; Lica preko 65 godina starosti.
	Početak vakcinacije	17.02.2021	
	Br. datih doza	8,398	
	Br. osoba koje su jednom vakcinisane	8,398	
	Br. osoba koje su dva puta vakcinisane	/	
<hr/>			
 Kosovo	Stanovništvo	1,789,115	Zdravstveni radnici; Štićenici staračkih domova i socijalni radnici; Lica sa hroničnim oboljenjima; Lica od 65 - 69 godina starosti; Zaposleni u javnom sektoru.
	Početak vakcinacije	28.03.2021	
	Br. datih doza	24,000	
	Br. osoba koje su jednom vakcinisane	/	
	Br. osoba koje su dva puta vakcinisane	/	

Tabela 1. Karakteristike vakcinacije u nekim zemljama, uključujući Kosovo

Preporuke

- Vakcinaciju zdravstvenih radnika treba podeliti u faze, u zavisnosti od broja obezbeđenih doza vakcine.
- Plan vakcinacije takođe treba da uključuje zdravstveno osoblje privatnih klinika i laboratorija, uključenih u lečenje slučajeva KOVIDA-19.
- Vakcinacija jedne kategorije koja se smatra prioritetom ne treba se obavljati u dve doze, ako je broj obezbeđenih doza nedovoljan za vakcinaciju druge kategorije, koja je takođe prioritetna, kao što su na primer: štićenici staračkih domova, starije osobe, osobe sa hroničnim bolestima itd. koji moraju biti vakcinisani jednom dozom u prvoj fazi;
- U prvu fazu vakcinacije uključiti grupe koje imaju svakodnevni kontakt sa građanima kao što su:
 - vozači ambulantnih vozila i drugih sredstava za prevoz medicinske opreme;
 - kasiri/kasirke u velikim marketima, sa velikom posećenošću građana;
 - vozači autobusa i vozova, kondukteri i taksisti;
 - nastavnici;
 - vatrogasci;
 - saobraćajna policija;
 - radnici apoteka i laboratorija;
 - osnovno osoblje u administraciji, koje pruža direktne usluge građanima.
- Pre vakcinacije, osobe treba testirati rapid ili brzim testom kako bi se utvrdilo da li je osoba preležala virus u poslednja dva meseca, a u slučaju potvrde, onda bi istu trebalo vakcinisati u drugoj ili trećoj fazi, u zavisnosti od specifičnosti kao što su vreme proteklo od preležanog KOVIDA-19, da li je osoba starije dobi, sa pratećim hroničnim oboljenjima itd.
- Ministarstvo zdravlja trebalo bi da koristi metodu pozivanja ljudi iz medicinskih centara, jer je starijim osobama teško da koriste onlajn metode.
- Nacionalni institut za javno zdravlje (NIJZ) treba redovno da objavljuje podatke o broju vakcinisanih osoba, po kategorijama, i da ih postavlja na svojoj internet stranici. Iste bi trebalo dopuniti podacima o procesu, uključujući i broj ljudi koji su vakcinisani, ko i gde, kako bi građani imali opšti uvid u napredovanje celokupnog procesa.